

gedések kimutatását 1924. augusztus 16—13 (?) és szeptember 1—15-ig, továbbá 1935. évi április 1—15-ig és 16—30-ig, amelyek a *Népegészségügy*-ben jelentek meg. Ellenben a legcsekélyebb utalás sem található arravonatközólag, hogy ezek a fertőzőbeteg-kimutatások a *Népegészségügy*-nek, amely a közegészségügyi igazgatás hivatalos lapja, évek óta állandó rovatát képezik. Nemcsak indokolatlan, hanem teljességgel érthetetlen ennek a két adatnak ötletszerű kiragadása és említése, e rendszeresen megjelenő kimutatások sorozatából. E kimutatások különben a magyarországi fertőző-megbetegedésekre vonatkozó minden munkának annyira fontos és nélkülözhetetlen alapjául szolgálnak, amelynek feltétlenül meg kellett volna kapni a megillető helyét. Itt említjük meg, hogy a *M. kir. Országos Közegészségügyi Intézet* évi jelentései szintén hozzák ugyanezt a statisztikát, éves összeállításban, 1931 óta. Ezek természetesen szintén beletartoznának egy közegészségügyi bibliográfiába.

Egyes köteteknek a sorozatból való érthetetlen kiemelését különben máshol is megtaláljuk. Többek között a *Tuberkulózis* című fejezetben, ahol a Magyar Orvosok Tuberkulózis Egyesülete nagygyűléseinek a IX., XII. és XIII. kötetét felveszi, a sorozat többi kötetét azonban nem.

A közlemény sok sajtóhibáját nem akarjuk külön kiemelni, noha egyik-másik erősen értelemszaváró; néha úgy érezzük, mintha nem is egyszerű nyomdai hibáról lenne szó. (Pl. 34. old. „Mikrosporiasis járvány...“ mikrosporiasis helyett, „Budapest zárhalandóságai“ Budapest rákhalandóságá helyett, stb.).

KERTÉSZ számos, a legkülönbözőbb témákról írt bibliográfiájával adta már tanujelét nagy szorgalmának és érdeklődésének. Szakbibliográfia összeállításához azonban ezek a tulajdonságok nem elegendők. Ahhoz szakismeretek, az illető tudományág terén teljes tájékozottság is szükséges. Máskülönb kárbavesztett fáradság a legnagyobb szorgalommal összeállított munka is, mert a célját, hogy a közlemények tömegében vezetűl szolgáljon, semmiképen nem éri el.

ZNAKOVSZKY EMMA.

Crozet, Léo: *Manuel pratique du bibliothécaire*. Nouvelle édition. Paris, 1937. Émile Nourry. 8°, 340 l.

CROZET munkája nem akarja a könyvtári tudományok elméletét kifejteni, sőt teljesen távol van minden elméleti megalapozástól, csupán praktikus tanácsokat akar adni egy kisebb, vidéki könyvtár berendezésére, vezetésére, fenntartására nézve. Nem akar sem többet, sem kevesebbet, mint amennyit a címben mond. Ennek a célnak azonban teljes egészében eleget tesz. Valóban olyan ember munkája, aki

már saját sikeres könyvtárszervezői gyakorlata folytán is hivatott praktikus tanácsait, ha nem is rendszerbe, hát legalább bizonyos rendben összefoglalni.

Mint említettük, a munka elsősorban kisebb, vidéki könyvtárak szükségleteit tartja szem előtt. Hiszen a nagy, központi könyvtáraknak egyrészt megvan a maguk kialakult, évtizedes, gyakran évszázados tradíciókon alapuló gyakorlata, másrészt az ott felmerülő kérdések egészen más természetűek, mint egy kisebb könyvtárban. Egy nagy könyvtár külön szakembereket alkalmazhat, akiknek mindenesetre többet kell tudniok mondjuk az ősnymtatványokról és a kéziratokról, mint amennyi ezekről CROZET kitűnő könyvében áll. Egy kisebb könyvtárban azonban nélkülözhetetlen segédeszköz. Elsősorban természetesen a francia könyvtárak szükségleteit és sajátos helyzetét tartja szem előtt, ez nem jelenti azonban azt, hogy a könyv értéke a francia nyelvhatárt átlépve, jelentékenyen csökkenne, vagy megszűnne. Számunkra is igen sok hasznos tudnivalóval szolgál, bár helyenkint csak némi helyesbítéssel használható. Már a könyvtár bútorzatának és a könyvanyagának kiválasztásában és elrendezésében is speciálisan francia szempontokhoz alkalmazkodik. Így nálunk nem mutatkozik például szükségesnek, hogy a nők számára külön asztalokat állítsunk fel az olvasóteremben. Értékes bibliográfiai összeállításai, melyek útmutatást nyújtanak bizonyos minimális könyv- és folyóiratanyagra, természetesen majdnem kizárólag csak francia nyelvű műveket tartalmaznak.

A kisebb könyvtárak között is különbséget tesz tudományos könyvtár (bibliothèque d'étude) és olvasó-könyvtár (bibliothèque de lecture) között. Ez a megkülönböztetés igen hasznos, mert a két könyvtártípusnak teljesen különböző céljai és ennek megfelelően más szükségletei is vannak. A tudományos könyvtárnak a kutatók rendelkezésére kell bocsátani a tudományos kutatás legfontosabb segédeszközeit, az olvasó-könyvtárnak elsősorban olvasmányt kell nyújtania, tehát komolyabb szépirodalmat, ismeretterjesztő munkákat, népszerűbben megírt tudományos rendszerezéseket, monográfiákat. A könyvtár céljának megfelelően módosul a könyvtár elhelyezése a városban, berendezése. Az olvasókönyvtár célja az, hogy az olvasót a könyvhöz közelebb hozza, ezért a raktárakat nem fogjuk lezárni, az olvasó válogasson maga a könyvek között, hiszen gyakran a katalóguscédula nem kelti fel az érdeklődését. Az ilyen esetben természetesen meg kell szigorítani az ellenőrzést. Ez csak egy kiragadott példa arra, hogy az olvasó igényeihez való alkalmazkodás mennyire megváltoztat bizonyos merev könyvtári szabályokat, melyeket egy tudományos

könyvtárban, hogy egy nemzeti könyvtárról ne is beszéljünk, éppen az olvasó érdekében a legteltesebb ridegséggel kell alkalmazni. Általában az olvasó igényeihez való alkalmazkodás jellemzi a demokratikus francia könyvtárpolitikát. Ez az elv érvényesül a könyvtárak bútorzatában, mely kényelmes legyen, higiénikus, ébresszen kedvet az olvasáshoz; a nyitvatartási idő bőséges megszabásában. CROZET a könyvtárak éjjeli 11 óráig való nyitvatartását ajánlja, sőt egy éjtszakai könyvtár gondolatától sem idegenkedik, ezzel is alkalmat kívánván nyújtani a könyvtár használatára, olyanoknak is, akiknek a nappali órákban erre nincs idejük. Az anyag kiválasztásában is alkalmazkodni kell az olvasóközönség igényeihez.

A könyvtár nem önmagáért van, hanem fontos missziót teljesít. A könyvtárigazgató nem elégedhetik meg azzal, hogy a könyvtárat többen-kevesebben látogatják, hanem oda kell hatnia, hogy könyvtárára minél szélesebb körben felhívja a figyelmet s forgalmát minél jobban növelje. Ilymódon az olvasási kedv felkeltése is a könyvtárigazgatóság feladata. Ennek a célnak az érdekében a reklámtól sem szabad visszariadni, a könyvtár új beszerzéseit a város lakosságának ügyesen tudomására kell hozni. CROZET itt is, mint mindig, teljesen részletes, minden praktikus részletre kiterjedő haditervet nyújt.

CROZET olykor-olykor kritikát is igyekszik gyakorolni bizonyos felállítási és katalogizálási rendszerekről. Elítéli a tizedes-rendszert. Érveit könnyű megcáfolni. Főérve, hogy egy merev keret nem alkalmas az állandóan mozgó és fejlődő tudományoknak. A továbbiakban főleg az olvasóra háruló kettős munkát rója föl a rendszer hibájául. Ezzel szemben maga is ajánl egy metódikus szakkatalógust, mely lényegében a tizedes-rendszer elveit követi, ő is tíz nagyobb csoportra osztja az anyagot s ezeken belül ismét kisebb csoportokat alkot. Az egyedüli lényeges különbség az, hogy nem lép fel olyan igényekkel, mint a tizedes-rendszer, nem akarja a tudományok genealógiáját felépíteni s jelzésül nem számokat, hanem betűket és számokat használ. Ez a rendszer tehát egy franciába oltott, merev gerincétől megfosztott, kevésbé mechanikus tizedes-rendszer.

Értékes mellékletek egészítik ki a könyvet, köztük a fentebb ismertetett szakrendszer, kis könyvtártani bibliográfia, olvasótermi és kölcsönzési szabályzat-minták, különféle könyvtári nyomtatvány- és űrlapminták stb. A sok praktikus tanács, a könyvtári élet minden vonatkozására kiterjedő figyelme teszik a munkát elsőrendű segédkönyvvé, mely egyetlen könyvtáros asztaláról sem hiányozhat. Egy újabb kiadásban kívánatos lenne tárgymutatóval is könnyíteni a munka használatát.

SÁRKÁNY OSZKÁR.